

TAULA RODONA:
CAL UNA PROTECCIÓ PER A L'ESPAI RURAL?
8è Curset d'Arquitectura Popular

En Vicent Loscos presenta a l'auditori:

Ignasi Aldomà, professor del Departament de Geografia i Sociologia de la Universitat de Lleida. Coautor del Manifest de Vallbona.

Carles Llop, arquitecte i professor d'Urbanisme de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès.

Adrià Marquilles, pagès, president del Consell Comarcal de la Segarra i alcalde d'Els Plans de Sió.

Miquel Torres, pagès i historiador, de Sant Martí de Maldà.

VICENT LOSCOS: És una mica antipàtic explicar, any rere any, les mateixes coses, com les veiem a l'associació. Tenim aquesta dèria. A cada curset mirem de fer camí i anem proposant... Aquests dies hem parlat del paisatge. L'espai rural conforma un paisatge que s'ha defensat des de diferents punts de vista. El nostre desaparegut soci i amic, el pintor Joan Hernández, hi trobava una "font segura d'inspiració". L'etnòleg, i també soci, Salvador Palomar, ens ha explicat que el paisatge és un "concepte cultural", i que està sotmès a una evolució com tot allò que és viu. La pregunta aquí és: Cal que l'espai rural evolucioni pel seu compte? o bé, cal gestionar aquesta evolució?

El que nosaltres hem observat, és un abandonament i una degradació progressiva d'aquest medi: marges desdentegats, fets terraplens, coberts de botges; casetes mig enderrocades. Un paisatge de pedres caigudes com el que queda després d'una guerra.

Hem vist que en altres llocs, en tenen més cura: a Mallorca reparen els marges, n'han fet un signe d'identitat, a Itàlia està prohibit enderrocar una cabana, a França són capaços de fer una rotonda per salvar-ne una. No fa gaire ens van enviar un SOS demanant-nos d'escriure moltes cartes, al comissari encarregat d'avaluar un projecte de variant, per tal de salvar una trista cabana, per la qual aquí ningú no bellugaria un dit. A les Garrigues les han arribat a catalogar poble per poble... Què fem aquí? Som un país de pobres diables?

Per altra banda hi ha la irrupció de nous elements: naus, granges i grans coberts situats amb una aparent anarquia que se suma a la degradació anterior. Com es pot compaginar l'economia amb un aspecte rural atractiu per al visitant?

En carta feta al Conseller Nadal, varem exposar i demanar, entre altres coses,

- Que es protegeixi els elements d'arquitectura popular tradicional, que encara ens queden.
- Que es controli la ubicació, aparentment anàrquica, de magatzems, coberts i altres construccions de grans dimensions.
- Que abans de construir de nou, es restaurin primerament les cases abandonades o malmeses.
- Que les construccions noves segueixin externament el patró de les tradicionals, tot respectant l'espai propi dels nuclis de població.

Pensem en un país dedicat a l'agricultura, al turisme rural i a petites indústries. És molt car d'aconseguir tot això? És una imatge del país utòpica o inviable?

I com es preveu que afecti al paisatge la concentració parcel·lària i el canal Segarra-Garrigues?

A partir de les agendes 21 sembla que la classe política ha començat a moure's en aquest tema. Què en podem esperar?

Per acabar la presentació, algunes frases relatives al territori, que hem sentit avui mateix:

"el paisatge és una gran obra d'art"

"És l'impacte de l'ànima"

"Qui té cura del territori, té cura de l'ànima del qui l'habita"

"totes les societats tenen territori, però no totes tenen paisatge"

"El territori i la seva visió és propietat comuna" (Llei del paisatge)

(frases recollides per Carles Llop)

INTERVENCIONS:

MIQUEL TORRES: Jo em faria encara una altra pregunta; quan has parlat de la llei del paisatge i de la protecció que li calgui, jo em pregunto: quin paisatge hem de protegir? De quin paisatge parlem? Sóc pagès i com a tal tinc una idea particular del paisatge. A estones sóc historiador, i m'interessa el paisatge des d'aquest punt de vista, o de la persona compromesa amb la naturalesa. Per tant, primer que tot hem de valorar de quin paisatge estem parlant. Has parlat de moltes coses...

VICENT LOSCOS: Hi ha gent per a qui el paisatge és una cosa cultural, una cosa personal a compartir, hi ha gent que potser hi veu més del que realment hi ha, i altra gent que no hi veu res...

MIQUEL TORRES: Però, a part d'això, es pot concebre de moltes maneres. Podem anar a una població i veure que la desforestació d'una zona boscosa, l'ampliació d'uns marges, d'unes valls estretes, i altres coses, han configurat un paisatge a partir d'una transformació que es va produir, per exemple, al segle XVIII, i que aquell és el que val la pena preservar. I allò és l'interessant; i la resta, prescindible. Però és que al costat hi haurà un altre poble o paisatge que tindrà unes eres que es van expandir al segle XIX i han donat una configuració especial a aquell territori, i és aquest paisatge del XIX, i no el del XVIII, el vàlid. Per tant, el paisatge que s'ha de valorar, conservar i preservar, varia, crec jo, en funció de les característiques històriques i determinades de cada zona en concret. El que serà profitable en un lloc no ho serà al poble del veí.

ADRIÀ MARQUILLES: Gràcies per invitar-me a la taula rodona, acompanyat d'aquests companys. Penso que hi hauria de ser més directament present l'administració i sé que el Josep Mora va fer els possibles per a aconseguir algú de Medi Ambient. Tot i que sóc president del Consell Comarcal de la Segarra per una setmana, estic content de ser aquí. Al capdavant, penso que tots volem protegir el paisatge rural, tot i que no sapiguem de quina manera l'hem de protegir. Però aquesta acció no ha de ser feta d'una manera inapel·lable, que no permeti cap actuació. En la ment de molts dels presents ens consta com el paisatge és canviant; i des de fa molt temps, des del propi origen. Ramaders, primer, i pagesos, després, en seves eternes lluites, han anat modulant el paisatge. I és tan canviant que també ara,

a les nostres terres, canviarà amb el canal Segarra-Garrigues, per descomptat, i penso també que cal un ús sostenible de l'aigua, tal com diu el manifest de Vallbona: que s'ha de regular, però també ha de ser en profit de tots. El paisatge rural ha de canviar com a fruit de l'acció i la voluntat de les persones que hi viuen. Els qui més l'apreciem, el paisatge, som els qui hi vivim. Nosaltres el veiem com un tot, en conjunt i en el dia a dia. Si no realitzem accions perquè les persones, cadascú, puguin viure de la seva feina i de la seva activitat, difícilment les cabanes, posem per cas, es podran conservar. A ningú no li agrada que vinguin les botges, que li caigui una paret o un marge, però de vegades la subsistència fa que haguem d'abandonar això. Tots tenim cabanes de volta però també hem de donar menjar als nostres fills. A qui realment li toca arreglar això? Al pagès -i jo sóc pagès- en benefici de tots, o a l'administració? Les parets ens cauen i no es tornen a refer, però penso que aquí som molts els implicats. Sóc un seguidor de la vostra tasca, i crec que heu de fer el que feu, però a vegades penso que l'administració no dóna el suport que hauria de donar.

VICENT LOSCOS: Hi ha alguna cosa que no diré que és conceptual. Les parets cauen i tot això del menjar dels nostres fills; sembla que parlem de supervivència... Però jo em pregunto: fins quan dura la supervivència? Sembla que han de passar uns quants anys per sortir de la misèria del camp, però és que ja fa temps que hem sortit de la misèria. Tenim diners per al que ens interessa. Els cotxes que es veuen córrer per aquí no són els dels anys seixanta ni vuitanta. Jo crec que si, senzillament, som més exigents amb el paisatge rural o amb l'urbà, estem donant un valor afegit al territori i això ens revertirà de seguida. Sembla que tot aquest món rural es trobi en descomposició mentre se n'està muntant un altre a base de grans construccions situades anàrquicament. Un altre cas el tenim en les línies elèctriques que van per tot arreu i fan que quasi no hi hagi res que valgui la pena mirar. Penso que si valorem el paisatge com una cosa a la qual es té dret, estic convençut de que ens pot rendir. Val la pena que ens ho mirem dins d'una altra escala, amb altres paràmetres. S'ha dit avui que el paisatge és allò que no té preu, que no té valor, i sembla que qualsevol altra cosa, pel fet que no tingui preu, li pot passar al davant. De diners n'hi ha pel que interessa.

MIQUEL TORRES: Jo no hi estic d'acord.

VICENT LOSCOS: No és veritat? És clar que és veritat!

IGNASI ALDOMÀ: Tractar o parlar de l'espai agrari, més que no pas el rural, és sempre complicat. Els de Medi Ambient aquí s'hi estavellen. El Pla Territorial també és una complicació perquè no podem aplicar el motlle de proteccions naturals que s'aplica a llocs on hi ha masses forestals importants. Quasi tot l'espai del país és un espai agrari, un espai que es mou en tant que està subjecte a activitat econòmica. I la dificultat rau en com mantenir un cert equilibri en aquest espai. I en els temps actuals som en un moment de canvi, de transició a la nostra societat. De vegades protegir no serveix de res: hi ha uns espais PEIN amb una forta component agrària que se'ls estan carregant sense cap contemplació a moltes zones, per exemple a Margalef (Torregrossa), els Bessons (Juneda). Amb PEINs rústics al costat de finques en plena activitat, arriba un moment que el propietari de la finca la llaura i s'han acabat els "espais naturals". I amb les cabanes i altres elements com els marges, passa el mateix. La gran qüestió rau a saber com arribem a un cert equilibri en això. I em sembla que hi ha diversos instruments. Hi ha un tema de pràctiques agrícoles que formen part actualment de l'anomenat Contracte Territorial d'Explotació, que ha estat bastant complicat i bastant criticat, però que podria ser

una eina per fer les coses més equilibrades. Sempre dubto que l'administració pugui controlar el territori. L'administració no pot controlar el territori. El personal de l'administració comença a una hora i acaba a una altra i no té capacitat per controlar-ho. Realment, si no és la mateixa gent del territori, els mateixos propietaris, els que el fan seu, això se'ns desfà. Ara, sí que hi ha temes en què les administracions tenen una responsabilitat molt gran, i alguns temes particulars que mereixen un control radical, i sense excuses. En alguns temes ja hi ha una legislació feta i només cal aplicar-la, o en tot cas hi ha una legislació de paisatge bastant incipient però que a certs països de la vora funciona prou correctament i seria aplicable. Cal arribar a un consens social entre la majoria de la gent; i si la majoria de la gent té una opció determinada per un determinat territori, cal fer de manera que es dugui a la pràctica. Hi ha actuacions puntuals sobre el canal Segarra-Garrigues, per exemple, que mereixen un consens i una intervenció prou més consistents i diferents: pot tenir una incidència respecte d'infraestructures concretes (com es colgaran i per on passaran els túnels) i pot tenir una incidència molt radical quant a les concentracions parcel·làries. És un tema que no es toca com a reflexió de territori, d'urbanisme i que si es reflexiona és des del punt de vista de l'impacte ambiental. I hauríem d'anar més enllà del tema ambiental, per passar al patrimoni en general, que inclou com un tot el paisatge, els elements naturals, els marges, les cabanes... i fins i tot la conformació de la topografia. I aquest patrimoni, com a mínim, s'hauria de valorar quan es fan unes concentracions parcel·làries, al meu entendre. Actualment, sóc bastant pessimista amb el que es fa, perquè personalment tinc un problema polític gros, i és que els executors d'aquestes concentracions són gent amb una formació i una tradició agronòmica productivista que no té en compte els altres valors que té el territori. Si em permeteu, jo us llençaria una boutade: Els 2.500 milions d'euros, inicialment destinats, que han de costar a l'administració la infraestructura de dur l'aigua al canal Segarra-Garrigues serien econòmicament i socialment més rendibles ordenant l'espai de secà del territori -aquí sí, protegint i creant paisatge- més que fent la concentració parcel·lària amb el tipus de regadiu previst.

ADRIÀ MARQUILLES: per descomptat, jo no penso igual. No es pot teoritzar. El canal Segarra-Garrigues és una oportunitat per a les 75.000 hectàrees a les que va destinat. I penso que es farà bé; no és com el canal d'Urgell, que té una manera de regar diferent. Tindrà una previsió d'aigua mínima, amb marge dret i marge esquerre, un 50% a un cantó i a l'altre. Aquesta oportunitat no es pot bescantar. I aquests 2.500 milions que dieu que serien més rendibles, jo no ho veig per res del món. Avui veieu com es paga el cereal, i això que es deia que no s'havia de conrear cereal perquè era poc rendible... Si tenim l'oportunitat d'utilitzar bé aquesta aigua, de manera sostenible, ja estarem contents, i crec que en això estem tots d'acord. En aquest sentit, recullo la voluntat tant del meu municipi com de la meva comarca de poder aprofitar al màxim l'aigua del canal. És una oportunitat històrica per al municipi i la comarca. L'obra en sí és importantíssima perquè atansa l'aigua a les zones on no en tenen. I si volem desenvolupar-nos mínimament, de manera que la gent s'estigui assentada al territori, buscant aquest equilibri territorial..., hem d'aprofitar aquesta oportunitat.

VICENT LOSCOS: Que és una oportunitat està clar, però s'ha pensat en cultius selectius? Perquè tenir més aigua vol dir estar en competència amb altra gent que fa el producte igual de bo i potser més barat.

MIQUEL TORRES: l'Adrià ha dit una cosa molt clara, i és que s'ha produït un canvi molt important en aquest darrer any: hem passat de cobrar el cereal molt baix, a un preu raonable, com a conseqüència de la transformació dels cereals i de l'energia a

nivell mundial. S'estan obrint noves oportunitats per al canal. Fins ara s'ha dit que el paisatge és canviant, com l'agricultura és canviant i és viva. L'Ignasi ha parlat de regulació; aigua no, regulació. Faré un plantejament. Dintre del paisatge hi ha la fauna. Amb la sequera que tenim, quina aigua han de veure els conills i les perdius que volten per la zona? Eliminar el canal Segarra-Garrigues és eliminar una font d'aigua que no és només per a l'ús de l'agricultura, sinó que és un aigua que també estarà a l'abast de la fauna autòctona. El plantejament ha de ser molt més complex que dir que el canal Segarra-Garrigues és només per a l'agricultura i per als pagesos. Hi haurà la petita indústria i diversos serveis al voltant del canal Segarra-Garrigues i la fauna autòctona, que moltes vegades estarà lligada a PEINS i zones ZEPA. Lògicament, l'ús raonable de l'aigua serà una qüestió importantíssima, però no ens podem permetre la renúncia a l'aigua del canal.

CARLES LLOP: Per situar la meua intervenció ho faré amb un pensament que em balla pel cap, una visió que prové d'una frase que vaig sentir en una conferència i que em va impactar molt: "Si la natura fos perfecta no hagués fet falta l'arquitectura ni l'enginyeria". La va dir Jean Phillippe Vassal. Realment, doblegant les branques d'un arbre i lligant-les a terra, que és el primer aixopluc, o bé ficant-nos sota una balma, viuríem.

Afortunadament, la gran evolució al món, i sobretot en els humans, s'ha fet a través de la tècnica. I la tècnica no és cap exercici abstracte: vol dir fer madurar amb l'enginy i els nous coneixements la gestió de la vida.

En aquest sentit, quan parlem de territori, crec que la paraula protecció és important, però és més global, rica i complexa la paraula gestió. Enlloc de protegir, proposo que gestionem les transformacions, que procurem gestionar les transformacions, perquè dintre de la gestió hi ha inclosa la protecció -i la protecció valora les qüestions més menudes del territori amb una visió global, "si veiem que una espona ha de caure: hi posem una morterada, que sinó caurà". Allò que és fràgil ha d'aguantar no solament per una llei, sinó que cal prendre mesures concretes perquè allò que és més fràgil pugui aguantar amb un sistema de compensació, amb els recursos més altament productius, establint una coexistència de tots els elements del territori.

Parafrasejant de nou la frase: "Si la natura fos perfecta no hagués fet falta l'arquitectura", podem també afirmar que "Si la natura fos perfecta no hagués fet falta el reg". I això ens ha de fer reflexionar sobre el valor de la tècnica, i tenir en compte que de la tècnica ben utilitzada a la tècnica desmesurada hi ha un pas molt petit de vegades.

Penso que amb el tema del món rural passa una mica el que passava abans amb els pagesos o la gent de muntanya. Posaré un exemple: Jo tinc uns parents a muntanya i me'n sento orgullós. Fa uns anys, ningú volia tenir parents a muntanya. Estaven en un món desconegut, eren considerats marginats i pobres, les padrines no volien sentir que les filles es casessin amb un pagès perquè això seria un desastre... I ara, a tothom que té parents a la muntanya o parents pagesos, li és un mèrit. I això ha anat canviant segurament perquè a nivell social nosaltres anem canviant els nostres modes de valorar. La pagesia, quan era cent per cent pagesia ordinària, és a dir, normal, probablement no es valorava. Al moment que hi ha un despoblament, una depreciació i una descapitalització del món agrari -i en conseqüència, del món rural i forestal- es torna a revalorar i apareix l'apreciació per l'autèntic, per aquells tomàquets tan bons de l'hort de casa, per oli de les nostres oliveres, del nostre país ... Des del punt de vista econòmic, la competitivitat global planetària ha posat uns nous interrogants i nous reptes; com ara, si puc viure amb allò que tinc més a prop, i estalviar-me el trajecte, el transport, la manipulació excessiva de certs productes, etc., arribaré a tenir el control directe de qualitat, que li dóna un valor afegit.

En conseqüència, tots aquests canvis de paradigma i de valor respecte el nostre món rural ens haurien de fer canviar determinats tòpics, i reforçar els plantejaments positius i proactius per la seva gestió.

El problema del món rural, a les terres de Ponent, és un problema metropolità? I tant que sí! Tu diràs! El problema metropolità és un problema del món rural? I és clar que sí! Si han caigut les energies elèctriques a l'àrea metropolitana de Barcelona és per culpa de l'àrea metropolitana? No, és per culpa, entre d'altres, d'un model que cada vegada interacciona molt més. Quan un veu un mapa laboral de la setmana treballadora a Catalunya, és un. Quan un el veu els dies de Setmana Santa, i els dies de festa o vacances, o cada cop més durant la setmana normal de certs professionals autònoms, ja està més repartit. I cada vegada som tots més de tot arreu. Quan sento que diuen: "Tu ets de muntanya, què hi fas aquí?" o "Tu no ets de muntanya,", jo sempre dic: "Ep! Que jo sàpiga les muntanyes comencen als cims més alts i s'escampen fins a les profunditats del mar. Per què m'exclous?" Ens excloem perquè hem hagut de lluitar moltes vegades per la competitivitat territorial o política, o per la manca d'influència... No és tant el què, el que importa, com el com.

En el tema dels secans de ponent, hem viscut uns anys de confrontació entre els diversos sectors socials i econòmics i els ecologistes; quan fixem-nos en l'arrel comuna d'ecologia i economia, que vénen d'eco, oikós, que vol dir casa, habitabilitat. L'ecologia no es preocupa dels ocellets sinó de l'habitabilitat i l'economia (eco, casa, nomos, principi, ordre) es preocupa de l'eficiència; o sia, també d'un aspecte important de l'habitabilitat. I per tant es tracta de conciliar postures, parlant-ne, intentant concertar, fent consensuar els equilibris de les coses en la presa de decisions i gestió del territori.

Al delta del Po, a Ferrara, per exemple, en les polítiques d'explotació extensiva, en aquests moments s'introdueixen àrees inundades per compensar el nivell ambiental, alhora que es diversifica els conreus, per seguir essent competitius però sostenibles al mateix temps

La gestió diversificada del territori i l'establiment de mesures competitives necessiten actituds obertes i creativitat. En aquesta línia de gestió creativa del territori sempre m'ha impressionat la reflexió del president de la cooperativa de la "flor ornamental del Maresme", un dia que ens deia a un grup d'estudiants universitaris: "Els padrins van plantar trumfes, els pares van plantar hortalissa, nosaltres hem plantat clavells, i els nostres fills plantaran ànec amb peres". El pagès té una terra productiva, un 'terroir' suport de producció. Aquest, depèn de com, de quina tecnificació, de quina visió o quina perspectiva, donarà trumfes o donarà ànec amb peres. I per tant el valor afegit del treball social, de la demanda social, del model social territorial, ha d'ajudar-nos.

El tema del canal Segarra-Garrigues, per tant, a mi em sona bé. Em sembla bé sentir el plantejament d'un ús sostenible de l'aigua. Enlloc de parlar de 2,500 milions, comencem a parlar de si el canal arribarà als cabals que pressuposava, i comencem a posar una xifra -una referència- a més nivells de repartiment i d'estalvi, i, per tant, no actuem sols segons la demanda o segons la decisió del pagès, sinó que programem.

És un tema important i és un tema que trobes a faltar a la política del Segarra-Garrigues: política transversal, pensada des del Departament d'Agricultura, però també pensada des del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, amb els Ajuntaments, i també des del Departament de la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge. Paisatge...

Justament gestionar les transformacions que està ja introduint i introduirà el reg, també des del paisatge, com a disseny de qualitat per als escenaris i llocs concrets per on passarà el reg.

Quan veiem l'aqüeducte d'Agramunt, constatem que és molt diferent d'alguns ponts

o viaductes, o aqüeductes que s'estan fent ara a la pròpia obra. Aquest anticipar-se en el disseny de l'obra, tant a nivell econòmic com a nivell productiu, emocional, estètic, de paisatge, és una de les coses que voldríem compartir més la gent del Manifest de Vallbona i del govern de la Generalitat de Catalunya. El canal és de la societat, és un paisatge integral, i això vol dir tota la dimensió polièdrica que implica; tant a nivell de gestió de l'aigua, com a nivell de gestió de la producció agroindustrial, com a nivell de redisseny dels territoris per on passa. A més, és una oportunitat històrica per a generar una maduració social pel que fa a la gestió fina de l'aigua com a eix central de la sostenibilitat ambiental.

En aquests moments l'estructura político-administrativa del canal Segarra-Garrigues fa que depengui del Departament de Medi Ambient a nivell estatal i del Departament d'Agricultura a nivell autonòmic. La gent reclama polítiques molt més transversals. Així, boutades com la que deia l'Ignasi, feien referència, per mi, no pas a un no a l'aigua o a un no al rec; sinó, simplement, a la gestió no planificada. Per què en aquests moments no s'està provant en alguns indrets del territori com s'hauria de fer aquesta gestió de l'aigua? Que jo sàpiga encara no s'està fent això. A l'Albaigés s'està pensant en l'embassament per a usos de la làmina d'aigua. Però es poden fer moltes més coses amb l'energia potencial de l'aigua. Quan arribarà a l'Albaigés, són 80 metres de desnivell. Amb 80 metres, no solament pot funcionar una microcentral elèctrica, sinó que els canals de la Seu d'Urgell, els canals d'aigües braves, es poden fer a l'Albaigés (allà es fan amb sols 6 metres de desnivell). A Tàrrrega també podria fer-s'hi. Per tant, una planificació d'un projecte de territori, mantenint secans, i fins i tot mantenint zones humides molt més elevades, fent mosaic, o part de mosaic de reg atlàntic, o part de mosaic que seguís sent olivera o producte més autòcton, podria ser perfectament factible, però això s'ha de planificar i s'ha d'assajar, cosa que encara no s'està fent de manera suficient pel que fa a la transversalitat de propostes desitjades.

MIQUEL TORRES: jo, perdona que discrepi una mica, i he de discrepar perquè, dins del projecte del canal Segarra-Garrigues, jo he estat un dels més crítics des del principi i encara estem amb el mateix: aigua per a tots i aigua per a tots els sistemes. Però, els que acabarem hipotecant les finques o embargant-les serem els pagesos. Vull dir que es plantegen moltes coses però el problema bàsic no canvia. Si jo tinc set hectàrees i a partir de 10 milions he de fer un crèdit hipotecari, hauré de portar les escriptures de les meves finques i les hauré de posar al damunt de la taula a l'hora de firmar el contracte. L'aigua, molt sostenible, tot molt maco... Però el pagès haurà d'anar amb les escriptures al damunt de la taula. Això no va.

CARLES LLOP: I amb l'AVE no ho fas.

MIQUEL TORRES: No, amb l'AVE no ho faig.

CARLES LLOP: Jo també crec que això ha de canviar.

MIQUEL TORRES: I després, hi ha una altra cosa que has dit, que el camp incideix en la ciutat i el que passa a la ciutat incideix al camp. No puc estar-hi d'acord. Fa poc varem tenir una discussió, aquí a la Vall del Corb, perquè ens volien posar una planta de compostatge. Nosaltres no generem aquest residu: allò és de la capital i ens el posaven aquí. Ara estan a punt de posar en marxa els molins, els molins de la serra del Tallat. La llum que faran aquests molins l'ha comprada tota la línia de l'AVE. Ja em diràs... Si al meu poble trobes una casa amb pissarra, no l'ha fet un senyor del meu poble, sinó un senyor de fora que ha vingut a viure aquí. I aquelles cases adossades i horroroses, també. En certa manera, moltes de les agressions al

territori no les ha fet la gent d'aquí sinó la gent de fora que han vingut a viure aquí. I ara, l'última cosa que s'està produint és que els inversors de ciutat estan promovent camps fotovoltaics. Mentrestant, l'última incidència en el camp rural afecta als ramaders, i a conseqüència de l'atractiu del preu del cereal, s'estan disparant els preus i s'està perdent diners. No s'apuja pel fet que les mancances del món rural incideixen al món urbà? No, no, jo gairebé diria que és al revés. L'administració i els especuladors el que fan és importar carn de Polònia i altres llocs, que és més barata. I aquesta és la que es menja a la capital. Per tant, jo diria que el món urbà fa la seva i el món rural està aquí, abandonat, deixat de la mà de Déu. Aquesta és la meva percepció.

ADRIÀ MARQUILLES: Jo penso que parlem tots del mateix, cadascú amb matisos diferents. Dèiem que calia una planificació i una gestió del paisatge i de l'aigua, però voldria no parlar només del canal Segarra-Garrigues, sinó de la manera de gestionar el paisatge rural, com està i com el veiem. El canal Segarra-Garrigues en serà una part, a les comarques de Lleida, i em preocupa també el tema, com ha dit en Vicent Loscos, de les línies elèctriques posades al descobert, que és un tema sobre el qual els Ajuntaments haurien de ser més sensibles. I em preocupa també el Pla Territorial, que sembla que pretén deixar les comarques de l'interior com una mena de reserva. No diré quin tipus de reserva, però sí que hi ha una reserva. I per a qui, aquesta reserva? I, com hem de conservar els nostres pobles? Intactes, incòlumes, sense cap tipus d'actuació? O hem de permetre que es facin algunes petites actuacions, per al simple manteniment d'un poble? Com es pot mantenir un poble? Em limito al nostre municipi, i el Josep Mora ho sap, això: qualsevol poble que no faci una política de promoció de petits habitatges (parlem de 4, 10, 15), això va en detriment del mateix poble i del mateix municipi. Podria dir noms de pobles que, si no és gràcies als nouvinguts, avui estarien desapareguts. I això és important. Però també aquests nouvinguts han de saber que allà hi ha unes persones amb una activitat, que hi viuen i hi treballen, i no poden pretendre estar allà sense sentir-hi ni soroll ni mala olor (per cert, tothom es queixa de la mala olor dels purims, però ningú de la dels cotxes vinguts de ciutat). Jo m'he trobat al meu poble un senyor que es va comprar una casa i es va passar un mes comptant els cotxes que passaven per davant de casa seva. Volia estar tranquil, escoltar els moixons, tot molt bonic, etc. Doncs al cap de tres mesos, va veure que a l'estiu hi havia una certa activitat, tanta activitat que es va vendre la casa. Això no ens beneficia en res. El que nosaltres volem són aquests pobles plens de vida: Si no hi ha vida, no hi ha canalla petita, ni escola en funcionament. És un peix que es mossega la cua. Nosaltres, al municipi, ens sentim satisfets de tenir una escola rural, que no n'hi ha gaires a La Segarra. Més aviat es van tancant. Si no potenciem entre tots això, de què ens servirà tenir un paisatge perfecte per a alguns? Jo penso que aquesta perfecció passa per un consens entre tots plegats. Al pagès l'interessa protecció. S'han de marcar pautes, perquè tots sabem que abans, qui tirava el purim ho feia de qualsevol manera. Ara hi ha el Pla de Dejeccions Ramaderes, però només ens saben dir que el pagès contamina i que només contaminen els purims. Cal tenir consciència i no criminalitzar els pagesos en benefici d'un altre que aspira a passar el cap de setmana en un lloc idíl·lic. Per això cal aquesta convivència entre tots plegats. Jo parteixo de la base que tots volem conservar aquest paisatge.

VICENT LOSCOS: Potser és una cosa de matis, però jo voldria demanar que es restaurin primerament les cases velles i abandonades dels pobles, abans de fer-ne de noves, de manera que no es desvirtui la seva fesomia. Cada poble té un nucli, i un nucli de població s'ha de respectar. Si es fa obra nova, comprenc que hi hagi lleis restrictives, però no hi sortiríem guanyant si s'estengués la normativa estricta que

tenen uns quants pobles, com Guimerà, Castellar de N'Hug o Siurana? Perquè ara s'escampen pertot aquestes cases adossades, d'aire colonial o gairebé ferroviari... A vegades és cosa de matís. A Les Garrigues, on hem estat aquests dies, hi ha gent de Barcelona que compren cases i les refan o les restauren força bé.

MIQUEL TORRES: Hi ha una diferenciació ben clara: hi ha aquell que baixa per gust i li agrada aquest paisatge i, per tant, s'arregla la casa bé, i el que ve a especular, com els casos que jo he explicat abans. A la Vall del Corb hem tingut tres o quatre bregades i suposo que encara no hem acabat... Però aquestes agressions especulatives, des de fora, hi són constants.

VICENT LOSCOS: Jo he esmentat Les Garrigues perquè, fins i tot en arquitectura rural, s'ho miren d'una altra manera. Són petits matisos de diferència. Després, també crec que quan una construcció perilla i no hi ha més remei, s'hi ha de posar ciment... Una paret o es conserva o cau, però el que no pot ser és que estigui mig caient durant 30 anys. I el que al principi feia goig de veure, ara és una cosa que fa pena. Per tant, o es repara o es fa fora.

ADRIÀ MARQUILLES: Però quan parles de restaurar cases i interiors a dins dels pobles, aquí ens topem amb una cosa molt clara: la propietat. Qui disposa de la facultat per poder restaurar això? El propietari. I si no en té una voluntat, com l'hi obliguem? És qüestió de sensibilitat. L'ambient que fa que es potenciïn petits creixements, és precisament perquè, difícilment, si el propietari no vol vendre ni llogar una casa perquè sigui restaurada, no ho aconseguiràs. A vegades no hi ha un relleu generacional i si aquella casa es tanca, el poble es tanca.

IGNASI ALDOMÀ: En aquest cas, jo tinc una visió bastant pessimista. Jo sóc un home del regadiu, sóc del Pla, i visc a Miralcamp. Pel que fa a això que s'ha dit que sóc el creador del Manifest de Vallbona, no tinc res a veure amb això. Els qui el van fer són gent del territori i a mi em van venir a veure perquè els ajudés en la reflexió i en la coordinació amb els companys; i m'he apuntat al carro del manifest perquè crec que aquest és el que toca, interessant pel territori. Mentre a l'Urgell, l'agricultura de regadiu va de capa caiguda, les expectatives que té la comarca són les de l'estany d'Ivars, que és la bandera estrella. Però el món està canviant. Jo diria que el territori té un valor extraordinari. Depèn de com es facin les coses. Extraordinari comparat amb el territori nostre de regadiu, que és també el país de la tàpia. Aquest és el país de la pedra, i aquell és el país de la tàpia, que és el que ha estat més perjudicat. Aleshores la qüestió és aplicar els instruments que toquen a aquest territori, per les condicions noves que puguin aparèixer, i la més important no serà la del canal Segarra-Garrigues, sinó aquesta que estem detectant: l'arribada massiva de gent de la capital; la metropolització del territori, fet que està present i que serà brutal -millor dit, no serà sinó que ja és brutal. Hi ha instruments urbanístics per aplicar i solucionar, per exemple, cases que s'estan enfonsant. Només falta la voluntat política i la voluntat social d'aplicar aquests instruments. El que passa és que és complicat d'aplicar-los. I reconec que el que és difícil és que des d'un ajuntament petit hi hagi capacitat per assumir aquesta aplicació: s'ha de fer des d'un àmbit més general, des d'un àmbit amb més capacitat tècnica, per no haver-te d'enfrontar amb el veí, que això crea malestar. Si ningú no ho fa, algú s'ho perd. I m'agradaria que en parléssim intentant veure sortides.

MIQUEL TORRES: Em sembla que la sortida que et donen a l'impacte del canal Segarra-Garrigues és molt clara: valorar les possibilitats que et dona la producció de cereal per al marge dret i el manteniment de l'ecosistema (ZEPA) i el manteniment

del sistema tradicional al marge esquerra, amb el seu paisatge de cabanes, els marges, les vinyes, les oliveres... El canal Segarra Garrigues ha de marcar forçosament, a la llarga, una divisió entre modernitat (marge dret) i tradició (marge esquerre). Si no, no hi haurà manera d'entendre's. Tindrà un poble dividit, on el 50% estarà a favor d'un sistema i l'altre 50 % estarà a favor de l'altre sistema. Aquest tema l'hauríem de marcar la gent que vivim al territori. A part que hauríem de controlar, primer que tot, les especulacions urbanístiques i rurals. Si no és així, hi haurà més divisió de parers entre la gent del territori.

La solució passaria per aquí, pel control de totes les especulacions. Si no, no quedarà ni paisatge, ni quedarà res d'interès cultural, perquè ara s'està posant en pràctica la restauració de cabanes per venir el cap de setmana. Fa poc temps la capdavantera era Les Borges, sobretot el camí que porta cap a Juneda. Allò era i és esgarriós, i això ja s'està estenent pels pobles de l'entorn: s'arrangen cabanes com a vivendes de cap de setmana, es fan cabanes de pedra noves que no lliguen amb l'entorn, es derrueixen cabanes de volta i de tapia... El tema és preocupant, però el que encara em preocupa més és l'administració. Posem el cas del famós Contracte Global d'Explotació que havia de solucionar temes mediambientals i del territori, com la restauració de marges i cabanes. Ha passat més d'un any i ens trobem que no hi ha contracte, ni hi ha formulari. S'havia de fer amb la DUN, i tot està parat. Com a contrapartida, hi ha les propostes d'Unió de Pagesos sobre el Contracte Global d'Explotació, que més aviat són irrisòries, i l'administració no s'hi ha pogut posar d'acord. Per exemple, la reparació i el manteniment d'un marge de pedra era de 0,96 € el metre lineal. Tu posa't a reparar marges de pedra per aquest preu! Tot això és preocupant, però és que el paper de l'administració encara ho és més.

Vicent Loscos obre el debat amb el públic i demana si algú vol fer alguna pregunta.

MERCÈ TÀCIES: Si no us importa, encara que no tingui relació directa amb el que s'està debatent ara, vull exposar la meva disconformitat amb el requisit del POUM de Cervera que obliga a fer i refer les cases que es restaurin totes en pedra. Abans sí que tenia sentit perquè els pagesos no tenien més recursos que utilitzar la pedra que tenien a la vora; però ara, que hi ha altres mitjans, no té sentit. Tenen idea real del que costa? Viatjant s'aprèn molt i jo els volia parlar d'un sistema que es coneix molt allà, a França. El patrimoni Nacional es conserva perquè s'ha demanat com un impost de treball obligatori en forma d'hores a l'estat. Aleshores, si un pagès té un cert patrimoni cultural, està obligat cada any a mantenir aquest patrimoni.

ADRIÀ MARQUILLES: Amb les dificultats que un pagès té per poder sobreviure difícilment al pagès, li podem demanar altres coses.

MERCÈ TÀCIES: I què es pensa que feien a l'hivern, i en totes les hores lliures que no treballaven el camp?

MIQUEL TORRES: Però llavors s'hauria de mirar l'economia. L'economia d'aleshores i l'economia d'ara. No es pot barrejar.

VICENT LOSCOS: Vols preguntar alguna cosa en concret perquè potser hi ha altres persones que s'estan esperant.

MERCÈ TÀCIES: Jo sols volia manifestar que, a la gent que té un cert patrimoni, li haurien de demanar algun treball obligatori, unes hores per any, i així anar millorant-lo.

VICENT LOSCOS: D'acord, crec que és una solució raonable. Alguna altra opinió?

CARLES LLOP: Jo penso que l'esperit d'aquesta intervenció, que a mi m'interessa, parla d'una cosa que és molt important: la responsabilitat social. Demanem sovint responsabilitat pública, amb la implicació de l'administració, que és obvia. Però també hi ha una part de responsabilitat cívica, de les famílies, i de responsabilitat social de les empreses, i també dels especuladors, dels que fan diferenciar la renda amb les seves operacions sobre el territori. Hi ha com nivells de responsabilitat diferent. Quan funciona millor un territori? Quan es troben totes aquestes corresponsabilitats. Poso un exemple que a mi em va impressionar molt, d'una amiga meua de Nicaragua. Un dia anem des de Managua a Opatal, que està a 400 km per una antiga carretera (encara no hi havia la panamericana, que després ja van posar per poder xuclar-los ben bé les inversions) i anàvem a un territori fantàstic que es deia La casita: tot molt ben cuidat. Vam menjar un pa i un formatge boníssims, una mel i un te amb llimona, etc.. I jo li deia: em pots explicar perquè estem en aquest paradís i 50 metres més amunt no hi hagi res, fora d'un pobre bou o un chamizo, amb la típica família i el machete tallant canya...? I em va dir: perquè les persones podem somiar una mica més enllà del que coneixem, podem anar una mica més enllà del que realment coneixem. I quina relació em faig amb els nostres territoris? Doncs que una cosa que ha marcat el nostre caràcter ha estat el banc del "Si no fos..." de Lleida i de tants pobles; aquesta autoflagel·lació a la qual ens hem sotmès durant molt temps d'infravaloració de les nostres possibilitats, de les nostres aptituds. Però al mateix temps, una altra de ben diferent, la infravaloració a què ens ha sotmès l'estat, el país, tractant-nos d'alguna manera, com al pagès o al mitger que va a collir quatre tomàquets, o de vegades la caixa sencera, que ens ha fet saltar més enllà. La innovació i el veure-hi més enllà obliga a sortir del propi territori, però obliga a ser al mateix temps exigents amb la responsabilitat pública. Jo estic absolutament d'acord amb que el món rural no pot competir amb el món urbà, i com que no pot competir econòmicament amb el món urbà necessita la compensació territorial -que no vol dir la caritat- d'aquells altres territoris més dotats econòmicament, d'aquells organismes que funcionen quan els vasos capil·lars no funcionen; i això no és un problema de subvencions, és un problema de polítiques. En el tema dels parcs eòlics, que conec bé, us diré que hem organitzat jornades i he conegut ajuntaments que els volia a qualsevol preu, independentment que el seus veïns s'arribessin a empenyar entre ells perquè a un li tocava un molí i a l'altre no, perquè a un li donaven 800 € per hectàrea i a l'altre no. Jo havia portat companys italians que explicaven que havien muntat un parc eòlic a la Puglia, i li van donar el nom de La strada del vento (el carrer del vent). I aquí alguns criticaven aquestes collonades, però de collonades, res. La strada del vento feia molinets per produir, però també microwinds per a la pròpia gent del territori i, a més, moltes més coses: culturals, de gestió del patrimonial del territori; i en un pal d'aquests, de 100 metres, igual hi pots plantar una càmera de vídeo, un sensor d'avifauna, com un registre de dades, des del punt de vista etnològic, de l'entorn. Doncs no, aquí el que plantarem serà uns pals amb unes aspes i prou. Però és que, a més a més, es pot arribar a pactar. I s'ha d'arribar a pactar, a nivell econòmic, quin és el model d'explotació econòmica. S'ha de ser productiu, també. Mirem, no solament on els col·loquem i com els col·loquem, sinó quin model de gestió econòmica hi apliquem. Per exemple, l'ajuntament, en tant que col·lectivitat, és propietari del 10% del parc eòlic i decideix si continua fent eòlica o no. Vostès saben que quan un explotador d'energia eòlica implanta un parc eòlic, no fa solament energia eòlica, el que ha fet és comprar la llicència d'explotació d'energies passives. Per tant, a la taula de posició de preu del quilovat, ell té una entrada que, tot i que l'hi marquen els grans, té un enorme diferencial, produeixi el que produeixi. És a dir, amb el tema dels parcs eòlics, de vegades, per la falta de cohesió social al mateix territori, de parlar-ne, de veure les coses i de pactar políticament, el propi territori, els propis alcaldes,

poden decidir tenir-lo a qualsevol preu.

Jo voldria acabar la meua intervenció amb un sentit molt pragmàtic, molt tocant de peus a terra, i afegir: El Segarra-Garrigues és el gran motor d'inversió per a la bioregió de les terres de Lleida. Però no com l'AVE. L'AVE passa de llarg. Amb prou feines no arribem a Barcelona ni amb dues hores, i encara no s'ha solucionat l'autopista ferroviària. No tornem a reproduir el mateix tema amb el Segarra-Garrigues. Per tant, ens cal el gran pacte del territori, gran pacte dels homes i dones del territori, dels polítics del territori amb els polítics de Barcelona, per establir no solament el projecte agrari, sinó el projecte de desenvolupament territorial de les Terres de Lleida. I en qualsevol cas, diria, també: que necessitariem al meu parer, el Pla Director Urbanístic del Segarra-Garrigues. Sabeu que la Generalitat de Catalunya en aquests últims anys ha fet una planificació territorial que no s'havia fet en molt temps. I hi ha hagut un canvi polític brutal pel que fa a l'ordenació del territori després de vint anys de govern d'una coalició legítima però que no s'havia ocupat d'aquesta escala de país. Ara això ha canviat, i el govern fa planificació territorial. Fem-la nosaltres també. El Pla Territorial Parcial de les Terres de Ponent és, com els altres Plans Territorials, absolutament coratjós, perquè transparenta les opcions del desenvolupament urbanístic. Això demana un nivell de racionalitat de la gent del territori, no sols dels de Barcelona que planegen (ens diuen moltes vegades...). Així doncs, jo demano pel Segarra-Garrigues un Pla Director Urbanístic, que, dintre del context i marc del planejament territorial, determini de manera molt més precisa les infraestructures, els assentaments urbans i el seu creixement, i concretar molt específicament com ha de ser el desenvolupament equilibrat entre pobles petits i nuclis rurals, i el teixit rural i mediambiental tant ric d'aquest territori de secans humits per on passarà el reg.

I això ens demana, no solament anar a reivindicar a Barcelona, ni a reclamar a aquells que ho fan possible, sinó començar a canviar de xip i començar a treballar d'una altra manera, plegats i a partir de les xarxes de homes i dones del propi territori. Lligat al Pla Director, és evident que aquest mapa que havíem fet del territori a través de POUMs o de Normes Subsidiàries sectorials, cal revisar-lo i començar a funcionar amb la coordinació i concertació supramunicipal. És evident que si a un alcalde, i a la seva formació, li deien: "Vostè no té polígon industrial", jo seria el primer que m'emprenyaria, però em fascinaria més si em diguessin: "Vostè no té polígon industrial, però tenim una taula de compensació territorial" que resoldrà dels desigualtats en relació a les oportunitats de cada municipi, amb una visió territorial solidària. I en la gestió del planejament d'aquesta escala -les taules de compensació territorial, o pactes territorials-, comportaran noves formes polítiques, que han de tenir una traducció econòmica, una compensació en recursos econòmics -insisteixo, no subvencions.

I a més, amb el tema de la gestió renovada del territori hi ha una cosa molt clara: oi que el govern de la Generalitat ha inventat propostes polítiques molt eficients per la reactivació de les ciutats, amb la Llei de Barris, per citar-ne una de les més satisfactòries? La Llei de Barris és una política concreta per rehabilitar nuclis, amb problemes, centres històrics, polígons amb vivenda massiva... La seva posta en pràctica ha comportat un exercici magnífic de concurrència i corresponsabilitat municipal. Fem-ho igual al món rural. Nosaltres volem pensar que aquest tipus d'infraestructura ha de ser productiva en el seu sentit més ampli, sigui productiva des de la manufactura, sigui com activadora d'indústries culturals, o del que sigui. Doncs, seguint l'exemple de la llei de Barris, jo crec que reprent propostes del Congrés del Món Rural s'hauria de concretar polítiques com aquestes. En relació al paisatge, també volem pensar que les oportunitats que es deriven de la construcció amb criteris paisatgístics del canal, no és una entelèquia. A nivell europeu, la vella Europa, que ja no pot competir internacionalment en determinades coses amb altres

continents, ha de generar nous espais productius on els patrimonis territorials siguin el millor actiu. Vostès vagin al Parc du Luberon, vora Avinyó, o vagin a la Toscana, o a la Provença, i veuran la qualitat del sector primari i la cada vegada més creixent diversificació econòmica amb la gestió del paisatge com a gran actiu amb valor afegit. Vull dir que aquí tenim l'oportunitat de treballar amb els que els italians anomenen "territori lenti", amb territoris menys maltractats per l'antropització ferotge i tenim un potencial brutal gestionant economies que fan referència a allò agrari en el sentit més clàssic, el cultiu del territori, amb l'agrari de la producció de productes sans, de qualitat i també amb l'agrari cultural, amb l'agrari ambiental, amb l'agrari turístic, és adir amb el conreu de les qualitats dels paisatges culturals del nostre territori.

I és així. És veritat que quan el Departament d'Agricultura tracta determinades coses alguns diem: és insuficient. No es un problema del Departament d'Agricultura, perquè el món dels efectes, o problemes o oportunitats, que hi ha en aquest món rural, no són del Departament d'Agricultura, sinó de tots els departaments. Podem, i hem de pensar sobre els nostres paisatges, perquè volem gestionar-los, i en aquest sentit, els de l'associació, Amics de l'Arquitectura Popular, no sou marginals. Aquest paisatge dels secans és un paisatge brutal que cal curar.

MERCÈ TÀCIES: La política territorial té una Direcció General d'Arquitectura i Paisatge...

CARLES LLOP: ..a la qual se li pot presentar programes concrets que es comencin a elaborar.

ADRIÀ MARQUILLES: Pel que fa al Pla Territorial de Ponent a la Segarra, nosaltres, amb el bon sentit, vam fer al·legacions i ens van enviar una resposta. Fem esforços per presentar acords a l'administració però costa, costa molt que et facin cas. Van venir a presentar-nos-el, en esborrany, i després nosaltres hi vam fer al·legacions amb continguts consensuats amb tots els alcaldes que hi eren presents, i a hores d'ara ens han dit que està parat o congelat. No sabem com està realment. A nosaltres ens van dir que l'aprovaven provisionalment i que després tindriem l'oportunitat de dir-hi quelcom. Estem molt condicionats, els que vivim al territori, i penso que s'ha fet sense tenir en compte la gent del territori. Hi ha un condicionant molt greu, que és que cap poble pot créixer si no és pels propis fills dels habitants que hi viuen. No podem reclamar cap habitatge més. Al meu municipi, Les Pallargues-Aranyó, érem uns 1.500 habitants el 1974; i uns 500, el 2007. L'obsessió dels alcaldes i de la gent del territori és tornar a tenir la població que hem perdut. I això, en aquest Pla territorial, no s'ha tingut en compte. No s'ha tingut en compte el nostre plantejament. És una llàstima, és un tema que ens preocupa i no estem d'acord amb aquest criteri demogràfic que ens condemna quasi a desaparèixer.

FACUND PINYOL: I què passarà amb els pobles que ja tenien aprovat el nou pla urbanístic amb ampliació de zona?

IGNASI ALDOMÀ: Que no els han aprovat la zona urbanitzable? Ah, si ja ho tenen aprovat, aquesta és la gran pregunta.

CARLES LLOP: No s'havia fet una mai un plantejament d'escala territorial a Catalunya, fora del Pla General Territorial de Catalunya, per a totes les figures que preveia la llei catalana que no s'havien desenvolupat fins al moment. Llavors no és per a tots igual ("café para todos") sinó de depèn de la conversió i la previsió de que uns nuclis es desenvolupin més que uns altres. El concepte no és creixement sinó

desenvolupament. Jo crec que l'esperit del Plans Territorials i dels Plans Directors urbanístics no és el de congelar creixements sinó de regular desenvolupaments.

ADRIÀ MARQUILLES: Ara ho veurem, ara que tenim damunt de la taula la paperassa del Pla Territorial, caldrà veure què apliquen i com ho apliquen.

MIQUEL TORRES: Això, segons com, li dones la volta, i podria ser una solució que inicialment havia plantejat el Vicent: la recuperació del casc antic, de les cases del mig, que estan totes velles i atrotinades. Si no pots construir perquè el teu Pla Territorial no t'ho permet, aleshores...

CARLES LLOP: No ho prohibeix.

IGNASI ALDOMÀ: No, no és això. A vegades rebusquem molt les coses. A mi em sembla que tenim unes batalles de campanar que són fictícies i no reals! El problema és, al contrari, que el qui vulgui fer una barrabassada la faci. A vegades tenim batalles sobre lletra, sobre paper. Potser hauríem de ser més intel·ligents i tirar endavant.

ADRIÀ MARQUILLES: Projectar i programar!

IGNASI ALDOMÀ: És un tema del qual no val la pena parlar. Jo diria que algunes idees són contradictòries i algunes altres, passades de moda, i passades de societat.

MIQUEL TORRES: Jo encara posaria un tercer adjectiu: perquè sobre les negociacions de la ZEPA d'aquí, compresa entre Sant Martí de Maldà, Belianes i Preixana, com a representant de la comunitat de regants del meu poble, hauré d'anar a les xerrades que ara tindrem a la tardor, i he de dir al respecte que l'administració no t'atén a res del que plantejem la gent del territori. Com tu has dit, si l'administració no et fa cas de res, ni es digna respondre't les al·legacions. Què hem de plantejar si no ens escolten?

IGNASI ALDOMÀ: Em sembla que no es tracta que acabem així, amb una olla barrejada amb moltes coses a dins. Hi ha coses millors que altres. Hi ha coses que es poden fer i no es fan, i el que falta és una visió, diguéssim, orgullosa, de reconeixement de les pròpies possibilitats, i una visió, també de modèstia. Moltes coses, si són pobres, o com sigui, sembla que ha de ser culpa nostra o de l'administració. D'alguna manera, el que tenim és el que ens mereixem, malgrat moltes coses.

CARLES LLOP: jo, si em permetes, Josep, -ja sé que esteu acabant conclusions-, us vull agrair el fet de fer-nos sentir orgullosos d'estimar aquests territoris, que han patit, que han estat molt de temps deprecials i que ara, d'alguna manera, es volen posar en valor. A mi em preocupa quan no s'escolta el territori. Al moment de parlar de patrimoni, i dels patrimonis de la pedra seca, he de reconèixer que és la pedra també la que parla. Quan vam caminar pel Segarra-Garrigues, hi havia un company nostre que parlava de l'"armari dels marges", de la gran saviesa, continguts i coneixement que guarden les espones i els marges. Són les persones que t'expliquen què hi passa allà, què s'hi fa allà, perquè hi creuen o no hi creuen; i és així quan valorem el patrimoni de la pedra seca, com a expressió del territori, la comunitat i els pagesos i la gent del món rural que hi viuen.

UN PAGÈS: Al meu terme hi ha moltes finques on treuen els marges i espones, o

ho fan amb la retroexcavadora o es desfan sols amb el temps. I no els arreglen, i queda el desnivell de la terra.

MIQUEL TORRES: Jo encara us diré més. Dos minuts i acabo. El propietari pot fer el que vol: pot agafar la retroexcavadora i colgar una espona, o pot arreglar-la. Aquesta setmana me l'he passada refent 50 metres d'un marge de pedra seca, i me'n queden 50 més per l'any que ve, i tots, tots els que passaven pel camí i ho veien, m'han tractat de boig.

VICENT LOSCOS: Això t'ho diuen sols el primer dia i al cap de quatre dies veuràs que ells fan el mateix, sobretot si veuen que ho fas convençut, que és el que aquí ens falta. En tot cas, la conclusió seria que cada vegada es necessita més el diàleg, a tots els nivells, perquè els coneixements cada vegada es diversifiquen més i la part tècnica i la part econòmica i social ens sobrepassen a tots plegats. I és amb un diàleg que ens podem posar d'acord en temes de paisatge, cosa que és, com a propietat comuna, una qüestió de tots.

3 d'agost de 2007

Transcripció: JORDI TÀSSIES
SEGARRA
